

Gustav Fridolin: Tal på kommun- och landstingsdagarna 2014

Talare
Gustav Fridolin
Språkrör

Datum
30 november 2014

- 1 Jag tänkte prata om vatten.

Och det är berättelse som börjar en nylig måndagskväll i Mellansverige. I en skola, på ett möte med kommunfullmäktige, med ett dussinärende på
5 dagordningen – ”Fastställande av VA-taxa”. Inga reservationer avlämnade, en nyvald miljöpartist går för första gången stegen fram mot talarstolen. Under armen en biblioteksbok:

10 *Solskenet flammade dag efter dag över den växande grödan, tills en brun kant trädde fram längs eggen av varje litet grönt spjut. Molnen dök upp och försvann igen, och efter en tid uppgav de sina försök. Ogräset stannade i växten och antog en mörkare grönska för att skydda sig. Jordytan hårdnade till en skorpa, en tunn hård skorpa, och allteftersom rymden bleknade, bleknade jorden, ljusnade till blekrött i det röda landet, vitnade i det gråa.*

15 *I de tomma vattenfårorna sökte sig åkerdammet ner i torra små rännilar. Sorkar och myrlejon satte igång små laviner och jordskred. Den obarmhärtiga solen glödde dag efter dag, och den unga majsens blad miste allteftersom sin styvhet och föll utåt, först i en mjuk kurva, och sedan, när styrkan gav efter i
20 huvudnerven, sjönk de ner mot jorden. Då var det juni, och solen sken allt obarmhärtigare. De bruna kanterna på bladen vidgades och åt sig in mot huvudnerven. Ogräset skamfilades och drog sig tillbaka mot rötterna. Luften var tunn och rymden ljusare; och för varje dag bleknade jorden.*

25 Det kanske låter lite pretentiöst att läsa Steinbeck i en diskussion VA-taxor, och det kanske det är, men någonstans tror jag det säger någonting om vilka vi är. Det finns de som vill göra globaliseringen till något som händer någon annan stans, i slutna förhandlingsrum, bland valutahandlare och i internationella skiljemålstvister. Men globaliseringen går inte att reducera till ett avtal för

gränslös handel med klordoppade kycklingar. Globaliseringen är här. Den är vi.

Vi som vet att också en diskussion om VA-taxor handlar om världen där ute, och det ansvar som är vårt gemensamma.

35

Att varje utsläpp i Sverige drabbar också någon i Afrika.

Att torkan där handlar om hur vi hanterar vårt vatten här.

40

Att en plastpåse här blir en kontinent av skräp i världshaven.

Att resursslöseri här blir fattigdom i en kåkstad eller elektroniskrot på en strand.

45

Då finns inte längre några dussinärenden på kommunfullmäktiges dagordning. Då är allt som står där steg mot den värld vi är på väg att bygga.

Varje solpanel vi får det kommunala energibolaget att koppla in är en liten seger mot dem som vill ta upp det sista kolen, gasen och uranet ur våra marker.

50

Varje asylboende är en handling av praktisk och nödvändig solidaritet med de som flyr IS terror.

Varje kultur- och musikskola är ett bygge av ett samhälle där självförverkligande är större än det som kan köpas för pengar eller mätas i märkeskläder.

55

Och varje biblioteksfilial vi räddar är ett vunnet slag för den förståelse mellan människor och av världen som krävs om vi ska kunna möta de utmaningar vi faktiskt står inför.

60

För det finns såklart en anledning till, till att läsa just en bok när kommunen ska besluta om VA-taxan. De flesta av oss har bara så många sätt att säga "klimatförändringar", "tid för ansvar" och "det är allvar nu". Och de räcker liksom inte riktigt till för att visa vad det egentligen handlar om, för att få människor att föreställa sig hur det är att själv uppleva när vattnet tar slut, när torkan förvandlar åkern till sand. Orden tar slut. Därför går vi till biblioteket.

65

Det sägs att det krävs ett ordförråd på 40 000 ord för att vi ska kunna läsa en

70 dagstidning. Demokratin tycks plötsligt svår att reducera till 140 tecken.

Vi definierar gärna demokratin som en rad rättigheter: rösträtt, yttrandefrihet, föreningsfrihet, men hur väl demokratin egentligen fungerar, hur stark den är, avgörs helt av människors förmåga att vara del av den. Och när vi skaffar oss den
75 förmågan börjar vi inte med regeringsformens första paragraf, och kanske inte heller med John Steinbeck, men med Pippi Långstrump, Pettson och Findus och Max balja.

För tolv år sedan så drev miljöpartiet igenom en sänkning av bokmomsen.
80 Redan då, 2002, innan Twitter och läsplattor, så fanns det dem som sa att vår reform var hopplöst gammeldags. Att böcker hörde till det gamla, att allt gick så mycket snabbare nu, att världen inte längre behövde de långa texterna från förr.

Men då har man glömt en sak. Boken uppfanns inte för att det fanns överflöd
85 av papper - boken uppfanns trots att papper var dyrt, människor hade mängder av andra problem som inte böckerna var en uppenbar lösning på och tillverkningsprocessen var ett tidsödande hantverk. Uppfinnandet av boken var helt enkelt ur alla praktiska perspektiv man på den tiden kunde se ett idiotiskt slöseri med tid och resurser. Ändå var böckerna alldeles livsnödvändiga.

90 Och det kommer de alltid vara. Inte av nostalgiska skäl, utan för att vi människor är människor. Vi är hungriga på kunskap, vi älskar att dela och diskutera tankar, idéer och goda historier, vi är skapta för att använda oss av ett språk. Eller, för allt fler, för att använda flera språk.

95 Se bara vad jag fyller paddan med.

Ellen Keys Barnets århundrade: en banbrytande bok från 1900 om en skola där vuxna och barn möts i ögonhöjd med varandra. En levande vision som behövde
100 sina 238 sidor för att bryta tabun och invanda föreställningar.

John Ajvide Lindqvists Lilla stjärna. En skräckhistoria om ensamhet och elakhet, revansch och osäkerhet. Jag blev rädd någonstans på sidan 220 och då hade jag halva boken kvar.

105 Eller Gail Talshir som ska förklara ”The Political Ideology of Green parties”, 255 tättskrivna sidor behöver hon för det. Så komplicerade är vi i just det här

rummet.

110

Eller då: Holmström och Smedhamres Matematik för gymnasiet: 368 sidor tar det att lära sig matte.

115

Alla dessa är sparade som ettor och nollor i en dator, men de blir inte kortare för det. Fortfarande mäts omfånget i sidor, och backar man tillbaka, ska välja en ny e-bok, så ser man en animerad bokhylla i ett animerat bibliotek. Den digitala världen har inte ersatt biblioteken, den har kopierat desamma, blivit del av det.

120

Jag tror på en skola som använder sig av alla möjligheter som ryms i den digitala tekniken. Jag blir fortfarande förvånad när jag besöker skolor där man håller sig med en datasal. På vilken annan arbetsplats betraktas datorn som ett så väldigt märkvärdigt verktyg att man låser in den i särskilda rum som man bara får besöka enligt ett särskilt schema? En modern skola måste sluta de digitala klyftorna. Ge alla möjlighet att använda informationsteknik. Det kräver engagerade och kunniga lärare. För det finns två saker som en dator aldrig kan ersätta hur platta de än blir: De kan inte ersätta lärare och de kan inte ersätta böcker.

125

130

Datorer kan rymma kunskap på ett svindlande sätt, och förmedla lärare och böcker på helt nya sätt, men aldrig ersätta dem.

135

Vi talar ju en hel del om tid i den gröna skolpolitiken. Och det finns skäl för det. Jag nämnde att 40 000 ord krävs för att läsa en dagstidning. Vi lär oss, om vi får rätt förutsättningar, 2 och ett halvt - 3000 ord om året som barn. Skolan är alltså ingen snabbmatskrog, kunskap inte färdigmat som man kan hämta i en lucka. Hemligheten med att tillgodogöra sig kunskaper ligger närmare den hemlagade maten,

140

det är något som tar tid,
är komplicerat

145

och kräver en bra kock som kan laga maten med den där lilla extra kärleken till råvarorna.

Men svenska elever har fått allt mindre tid med sina lärare och lärarna allt

mindre tid för sitt uppdrag. 2003 var det bara fyra länder i OECD där eleverna hade signifikant bättre läsförståelse än i Sverige. Idag är det bara tre länder där
150 läsförståelsen är sämre än här.

Det här påverkar skolans alla ämnen. Det är inte lätt att undervisa i historia om eleverna man möter inte förstår läroboken eller kan göra en enkel sökning på internet. Forskarna bakom Pisa-provet har kunnat visa att elevernas problem
155 med proven i matte eller naturvetenskap till 70 procent kan förklaras med att eleverna har problem med läsförståelsen.

Det är därför samarbetsregeringen investerar så mycket i att stärka läsandet och öka tiden mellan lärare och elev:

160 Mindre barngrupper i förskolan så det blir mer tid för varje barn.

Fler anställda i lågstadiet och mindre pappersarbete för lärare.

165 Fler speciallärare så den elev som behöver extra tid får den.

Säkrad tillgång till bra skolbibliotek.

En läsa-skriva-räkna-garanti som garanterar att extra insatser sätts in så fort
170 läraren ser att en elev behöver det.

Sverige ska vara ett land där hur många böcker man har i bokhyllan där man växer upp inte avgör vilka chanser man har som vuxen. Alla barn ska få växa till att bli de människor man vill vara. Bildning ska inte vara en exklusivitet för
175 några, kunskap är inte en begränsad resurs. Kunskap är tvärtom en av de där sakerna som växer först när den delas.

Därför är begreppet skolmarknad en självmotsägelse. Skolan kan inte vara en marknad där några har råd att köpa den finaste kunskapen och andra blir kvar
180 med något slags andrasortering. Eleven är inte kund över disk. Att vi idag får välja skola med olika pedagogiska inriktningar är bra, men det förutsätter mer än någonsin att vi tar ansvar för att alla skolor är bra skolor. För annars blir det ju inget skolval, utan ett lotteri där man som förälder eller elev hela tiden funderar på om man dragit en nit.

185

Regeringen tar flera viktiga steg för att bygga ett jämlikt skolsystem. Det handlar om att jobba särskilt med de skolor som har de tuffaste utmaningarna, om att garantera att alla som får förtroendet att driva skola har regler som gör att
190 skattepengarna som går in i verksamheten också kommer eleverna till del, om att arbeta med normkritik och trygghet för varje elev, och om att garantera en grundläggande pedagogisk infrastruktur på varje skola: Skolbibliotek, studie- och yrkesvägledning, fritidspedagogik, modersmål, elevhälsa, kultur- musik och skapande.

195

Jag är stolt över den budget vår regering nu lagt fram och som riksdagen röstar om på onsdag. Den sista statsbudgeten förra regeringen presenterade för riksdagen la 62 procent av satsningarna på skattesänkningar, och bara två procent på skolan. Den prioriteringen har vi nu ändrat. Nu investerar vi i
200 barnen, i skolan och miljön.

Men – som alla ni kommunpolitiker vet – en budget är inte en lösning, inget mål. Den är starten, där börjar resan mot målet.

205 Och den resan gör vi tillsammans. Ska vi bygga en skola där varje barn får en ärlig chans så måste vi göra det tillsammans. Jag tänker inte bli en i raden av utbildningsministrar som skyller skolans problem på kommunerna, bara för att mötas av kommuner som kastar tillbaka ansvaret på staten. Det här är inte ett Svarte petter-spel om ansvaret. Det här är inget spel alls. Det här handlar om
210 våra barn. Det här är på riktigt.

I vår kommer jag åka runt för att träffa er och Sveriges samtliga 290 kommunstyren. Jag vill prata om vad vi kan göra, tillsammans, för skolan. Regeringen investerar i tid för lärandet, i bättre villkor för lärarkåren, i ett
215 jämlikt skolsystem. Det måste märkas för eleverna, för lärarna, i skolan.

Miljöpartiet har aldrig haft så många kommunfullmäktigeledamöter som nu. Vi har aldrig suttit i så många kommunstyren som idag. Och aldrig tidigare har så många kommunpolitiker – av olika färg – varit valda på samma löfte: nu löser vi
220 skolans problem.

Så ansvaret är ingen annans. Det är vårt.

När jag läste Steinbecks text om torka, så slog det mig: Det pratas ofta om vatten

i den politiska debatten. Men det handlar sällan om vatten.

230 När politiker talar om "strömmar", "vågor", och "volymmer" handlar det inte om naturkatastrofer, vattenvägar eller klimatförändringar. Istället har vattenorden blivit omskrivningar för något annat.

För människor. Som flyr.

235 Inte sedan andra världskriget har så många människor varit på flykt. Och nu testas de löften vi gav efter Förintelsens fasor. Då, när vi inte längre vågade tro på "aldrig mer", så lovade vi varandra detta: Att när det fruktansvärda, obeskrivliga, än en gång drabbar oss så ska vi i vart fall ha rätt att fly, att få en fristad från förföljelse. Men nu, när uppgifterna når oss om IS härjningar i Irak, Syrien, Kurdistan, när människor tvingas på flykt för sin kärlek, när barn flyr
240 krypskyttar – då stänger sig Europa.

Och det är som att man då inte riktigt klarar av att se dem som flyr men stängs ute, så man beskriver dem inte som människor, man gör dem till en anonym våg och så förvandlar man den mur man bygger till en damm mot vattnet.

245

Men det finns inga flyktingvågor. Det finns bara människor. Och några av dem söker sin fristad här.

250 Sverige ska inte bli ett av de länder i Europa som sluter sig. Vi har råd, vi har möjlighet, och vi har skyldighet att hjälpa.

När författaren Lena Sundström i veckan som gick tog emot utmärkelsen Torgny Segerstedts frihetspenna så påminde hon oss om att det finns tider då det är lätt att vara antirasist, och tider då det är svårt. Men att det är när det är
255 svårt, som det behövs som mest.

Här misslyckades vi i valrörelsen.

260 Det som var en kamp om värderingar blev till en kamp mellan partier.

260

Det som var en strid om vilket Sverige vi vill vara blev till en strid om vilket parti som kunde bli tredje störst.

265 Men våra fiender är inte Sverigedemokraterna. Vår fiende är den människosyn som tillåter att flyende barn reduceras till droppar i en rännil man till varje pris måste hålla ute.

Vi behövs nu. För att stå upp emot dem som ser människor som volymer. Ställa
270 frågan de så desperat försöker undvika: Vem? Vem är det som ska stängas ute? Är det barnen som flyr Syrien? Oliktänkande som flyr diktatorer? Homosexuella som flyr dödsstraff?

Vi behövs för att bygga ett land för alla. Där vi tar ansvar för att möta
275 utmaningarna med bostadsbrist, arbetslöshet och klyftor och inte tillåter att politikernas misslyckanden skylls på flyktingar. Där alla kan känna trygghet inför ålderdomen, gå den väg som ger arbete och makt över sitt liv och veta att det finns en bostad att finna – vare sig man just lämnat sitt föräldrahem eller sitt förra hemland.

280 Vi behövs i fullmäktigedebatterna, i klassrummen, på trefikat, i pensionärsföreningen. För det är där det kommer avgöras om vi klarar att behålla vår mänsklighet i en värld som tycks riva sönder den deklaration om mänsklighetens rättigheter vi en gång undertecknade. Det är inte flyktingarna
285 som är hotet. Det är rasismen.

Detta borde inte vara en höger-vänsterfråga. Det handlar om vilka vi vill vara. Jag litar på svensk borgerlighet, på alla som kallar sig liberaler, jag litar på att de nu vågar stå upp för människovärdet, för det som fortfarande de allra flesta i det
290 här landet tycker och vill – även om det tycks finnas röster att fånga på andra håll.

Jag började med en text om vatten, och jag vill avsluta med en text om vatten.

295 För när jag läst Steinbeck så behövde jag något som kunde skölja bort torkan. Och jag kom att tänka på en barnbok som står därhemma och väntar på att min dotter ska bli gammal nog. Så hon kan få höra om när mullvaden tar sin första promenad för våren.

300 *Han trodde att hans lycka redan nått sin fullkomning, då han plötsligt under sitt strövande hit och dit befann sig vid stranden av en svällande älv. Aldrig förr i sitt liv hade han sett en älv – ett sådant blankt, smidigt, ståtligt djur som jagade*

305 fram, kluckande och fnittrande, som grep tag i saker och ting med ett gurglande
läte och så släppte dem igen med ett skratt för att strax kasta sig över nya
lekkamrater som slet sig loss för att åter låta sig fångas och hållas fast.

310 Alltsammans var ett enda dallrande och skälvande, glittrande och gnistrande,
sorlande och porlande, plaskande och bubblande. Mullvaden var förbäxad,
hänryckt. Han travade bredvid älven, precis som man, när man är mycket liten,
brukar trava bredvid en stor människa som håller en trollbunden med
spännande historier. Till slut var han trött och satte sig på stranden medan älven
fortsatte att pladdra och babbla och dra en lång rad av världens bästa historier
för honom.

315

Det är något särskilt med den där mullvaden. Kanske att hen lyckas berätta om
det som är vår lycka som människor. Vatten som ger oss liv, historier som ger oss
glädje, och frihet att ta del av bådadera. Det är det jag önskar min dotter, det är
det jag önskar de barn som går i skolan och det är det jag önskar den som flyr sitt
320 land i jakten på ett nytt liv.

Källa

<div>Manuskript inskickat av Miljöpartiet</div>

325

Taggar

Miljöpartiet, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/gustav-fridolin-tal-pa-kommun-och-landstingsdagarna-2014>

330

335

340